

KURATORIUM OŚWIATY
W KRAKOWIE

Małopolski Konkurs Historyczny

dla uczniów szkół podstawowych województwa małopolskiego
w roku szkolnym 2022/2023

**„Od unii z Węgrami do unii realnej z Litwą. Proces
powstawania wielonarodowej Rzeczypospolitej.”**

Etap wojewódzki

24 lutego 2023 r.

Klucz odpowiedzi

Podczas oceniania zadań obowiązują zasady podane w instrukcji dla ucznia zamieszczonej w arkuszu konkursowym (numery punktów jak w instrukcji):

8. Odpowiedzi wpisuj tylko długopisem lub piórem z atramentem koloru czarnego lub niebieskiego. Odpowiedzi zapisane ołówkiem nie podlegają ocenie.
9. Pisz czytelnie – odpowiedzi nieczytelne nie będą oceniane.
10. Błędny zapis nazwisk, nazw, pojęć, terminów, dat powoduje nieprzyznanie punktów.
11. Zapisuj słowa w pełnym brzmieniu – nie stosuj skrótów.
13. Nie używaj korektora ani długopisu zmywalnego – zadanie, w którym ich użyjesz nie będzie oceniane.
14. Brudnopis nie podlega ocenie.

Zadanie 1 (4 punkty)

Uzupełnij w wykropkowanych miejscach fragment tekstu, pochodzącego z lektury przeznaczonej do konkursu. Użyj wybranych wyrazów (w odpowiedniej formie gramatycznej) z zestawu umieszczonego pod tekstem (uwaga, wyrazów jest więcej niż potrzeba do wykonania zadania). Datę uzupełnij na podstawie posiadanej wiedzy.

Herb **Rzeczypospolitej Obojga Narodów**; symbol państwa powstałego po podpisaniu unii lubelskiej w **1569** r. Składał się z czterech pól, w których na czerwonym tle znajdowały się **Orzeł** – symbol Korony i **Pogoń** (rycerz na koniu) – symbol Litwy.

Korona, Litwa, Rzeczpospolita Obojga Narodów, Polska, Prusy Królewskie, Podole, Wołyń, Korona Królestwa Polskiego, Archaniół, Orzeł, Pogoń.

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 2 (3 punkty)

Zidentyfikuj ilustrację źródłową, wpisując w wykropkowane miejsca właściwe podpunkty.

Ilustracja pochodzi z cywilizacji: **A.** Jest to tekst: **F.** Na tronie zasiada: **I**

A. starożytnego Egiptu

F. Księgi Umarłych

B. starożytnej Grecji

G. władca Sumeru

C. Sumeru

H. król Persji

D. kodeksu prawnego

I. bóg Ozyrys

E. podręcznika handlu

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 3 (5 punktów)

Określ, które z poniższych zdań jest prawdziwe, a które fałszywe. Wstaw znak X w odpowiedniej rubryce.

	Zdanie	Prawda	Fałsz
1.	Biblia jest świętą księgą dwóch religii.	x	
2.	Grecy wspólną ojczyznę nazywali Helladą.	x	
3.	Podstawową jednostką armii rzymskiej był legion, który liczył od 4,5 do 6 tys. żołnierzy.	x	
4.	Imperium rzymskie zawsze było cesarstwem.		x
5.	Chrześcijaństwo narodziło się w Cesarstwie Rzymskim.	x	

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 4 (6 punktów)

Wykorzystaj informację z mapy do uzupełnienia tekstu.

W czasach panowania Władysława Jagiełły zawarto trzy unie pomiędzy **Królestwem Polskim** (wpisz pełną nazwę państwa) a **Wielkim Księstwem Litewskim** (wpisz pełną nazwę państwa). Jedną z unii podpisano w dwóch miejscach, by potraktować obydwa państwa jednakowo. Pierwszą unią podpisano na terenie **Wielkiego Księstwa Litewskiego** (wpisz pełną nazwę państwa), a ostatnią na terenie **Królestwa Polskiego** (wpisz pełną nazwę państwa). W wyniku pierwszej z nich Wielkie Księstwo Litewskie uległo chrystianizacji. Działały tam dwa biskupstwa: w **Wilnie** (nazwa miasta) i w **Worniach** (nazwa miasta).

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 5 (3 punkty)

Poniżej przedstawiono dwa portrety. Zidentyfikuj postacie wyobrażone na nich i podkreśl właściwą odpowiedź.

- 1) Postać po lewej to **Bona Sforza** (wpisz imię i nazwisko rodowe)
- 2) Postać po prawej to **Zygmunt August** (wpisz imię i przydomek)

Postacie na obrazach łączyła więź rodzinna. Byli to:

- a) mąż i żona
- b) brat i siostra
- c) matka i syn**
- d) ciotka i bratanek

Za każdą poprawną odpowiedź 1 punkt.

Zadanie 6 (3 punkty)

Określ, które z poniższych zdań jest prawdziwe, a które fałszywe. Wstaw znak **X** w odpowiedniej rubryce.

	Zdanie	Prawda	Fałsz
1.	Unia personalna to związek kilku państw połączonych osobą tego samego władcy.	x	
2.	Polską szlachtę nazywano bojarami.		x
3.	Po unii radomskiej nastąpił ślub Jadwigi i Jagiełły.		x

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 7 (1 punkt)

Obejrzyj uważnie mapę, a następnie określ, jakiego okresu ona dotyczy, podkreślając właściwy podpunkt.

Mapa przedstawia sytuację po unii:

- a) w Krewie
- b) w Horodle
- c) w Radomiu
- d) w Lublinie**

Za poprawne podkreślenie 1 punkt.

Zadanie 8 (2 punkty)

Zidentyfikuj władcę przedstawionego na portrecie oraz miejsce, gdzie znajduje się to dzieło sztuki i podkreśl właściwe odpowiedzi.

Portret władcy przedstawia:

- a) św. Kazimierza
- b) Kazimierza Jagiellończyka
- c) Władysława III Jagiellończyka (Warneńczyka)

d) Władysława Jagiełłę

Dzieło znajduje się:

- a) na katedrze na Wawelu w Krakowie
- b) w katedrze w Wilnie

c) w kaplicy zamkowej w Lublinie

Za każde poprawne podkreślenie 1 punkt.

Zadanie 9 (1 punkt)

Na zdjęciu przedstawiono budynki w Gdańsku (stan współczesny). W XVI i w XVII wieku pełniły istotną rolę w życiu miasta. Nazwij ją, podkreślając właściwą odpowiedź.

Były to:

- a) domy cechowe
- b) kamienice bogatych mieszczan

c) spichlerze

Za poprawne podkreślenie 1 punkt.

Zadanie 10 (8 punktów)

Dopasuj opis do wymienionych pojęć, wpisując liczbę w wykropkowane miejsca. Uwaga, definicji jest więcej niż poprawnych odpowiedzi.

a) patrycjat	5	e) kierat	1
b) plebs	4	f) herb	8
c) pospólstwo	3	g) nobilitacja	7
d) cech	2	h) partacz	6

1. Urządzenie wykorzystujące siłę pociągową zwierząt do napędu stacjonarnych maszyn.
2. Organizacja zawodowa zrzeszająca przymusowo rzemieślników, zapewniająca swym członkom wyłączne prawo produkcji w mieście.
3. Średnia warstwa społeczna w dawnych miastach, posiadająca prawa miejskie.
4. W miastach średniowiecznych najuboższa, pozbawiona praw miejskich część ludności.
5. W dawnych miastach najbogatsza warstwa ludności miast, głównie kupcy i zamożni rzemieślnicy.
6. Rzemieślnik nie należący do cechu.
7. Nadanie praw szlacheckich za wybitne zasługi przez króla lub sejm.
8. Zewnętrzna oznaka wywodzenia się ze szlachty, znak graficzny wyróżniający często kilkaset rodzin.
9. Element fortyfikacji miejskich.

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 11 (7 punktów)

Przeczytaj uważnie tekst źródłowy (mowę Jana Bażyńskiego), a następnie korzystając z niego i z własnej wiedzy określ, które ze zdań w tabelce pod tekstem jest prawdziwe, a które fałszywe. Wstaw znak X w odpowiedniej rubryce.

Nie tajno, miłościwy królu, tobie i twojej radzie, a podobno i narodom sąsiednim, ile krzywd i niegodziwości, ile zniewag i sromoty naddziadowie i ojcowie nasi, a na koniec my sami wycierpieliśmy od mistrza i Zakonu Pruskiego. [...] Przyciśnieni tak wielką niedolą, uczyniliśmy wszyscy między sobą związek, abyśmy się od tylu cierpień zasłonić mogli. [...] Lecz gdy go terażniejszy mistrz Ludwik, pokątnymi i przewrotnymi wiedziony namowy, usiłował rozerwać i zniweczyć, a sprawa nasza wyniesiona została przed sąd Fryderyka cesarza rzymskiego, rzeczony cesarz [...] na wieczne poddaństwo mistrzowi i zakonowi, jakobyśmy od nich za pieniądze jak niewolnicy kupieni byli. [...] Ten więc wyrok cesarza, tak niesłuszny i tyrański, spowodował nas do wypowiedzenia posłuszeństwa Krzyżakom i podniesienia przeciw nim oręża, w przekonaniu, że nie tylko nam mężom, ale i kobietom największą grozi sromotą poddanie się w jarzmo tak nikczemnej podległości. I pobłogosławiła Opatrzność naszym przedsięwzięciom. W ciągu dni dwudziestu orężem naszym przeszło dwadzieścia zdobyliśmy zamków[...]. Gdy więc twoja Królewska Miłość, jak wszystkim wiadomo, i co sam mistrz i zakon jawnymi wyznali pisma, jesteś zakonu tego nadawcą, uposażycielem i dobroczyńcą, ziemię zaś pomorska, chełmińska i michałowska gwałtem przemocą zostały Królestwu Polskiemu wydarte, przeto udajemy się do Majestatu twego z prośbą, abyś nas raczył przyjąć za twoich i królestwa twego wieczystych poddanych i hołdowników, i wcielił do Królestwa Polskiego, od którego jesteśmy oderwani.

	Zdanie	Prawda	Falsz
1.	Jan Bażyński reprezentował Związek Pruski.	x	
2.	Zakon Pruski inaczej nazywany jest Zakonem Krzyżackim.	x	
3.	Wielki mistrz krzyżacki chciał rozwiązać związek, który zawiązali jego poddani.	x	
4.	Mieszkańcy ziem zakonnych odwołali się od działań wielkiego mistrza do cesarza.	x	
5.	Cesarz wydał korzystny dla stanów pruskich wyrok.		x
6.	Powstańcy zdołali zdobyć co najmniej 20 zamków.	x	
7.	Jan Bażyński prosił o włączenie do Polski między innymi Pomorza.	x	

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 12 (7 punktów)

W poniższej tabelce zaznacz bitwy zwycięskie dla strony polskiej i bitwy przegrane, wpisując znak „X” w odpowiednią rubrykę.

	Bitwa	Zwycięstwo strony polskiej	Klęska strony polskiej
1.	Koronowo 1410 r.	x	
2.	Dąbki 1431 r.	x	
3.	Warna 1444 r.		x
4.	Chojnice 1454 r.		x
5.	Świecino 1462 r.	x	
6.	Zalew Wiślany 1463 r.	x	
7.	Orsza 1514 r.	x	

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 13 (5 punktów)

Dopasuj dzieło do twórcy, wpisując liczbę w wy kropkowane miejsca:

- a) „Sąd Ostateczny” 4
- b) „Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego” 3
- c) Ołtarz Mariacki w Krakowie 2
- d) „O obrotach sfer niebieskich” 5
- e) „Treny” 1

- 1. Jan Kochanowski
- 2. Wit Stwosz
- 3. Jan Długosz
- 4. Hans Memling
- 5. Mikołaj Kopernik

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 14 (6 punktów)

Dopasuj przywilej szlachecki (konstytucję sejmową) do władcy, wpisując właściwą cyfrę w odpowiednie miejsce w tabeli. Ustal rok nadania przywileju, wpisując właściwą litere w odpowiednie miejsce w tabeli. Uwaga! Dat i władców jest więcej niż potrzeba do poprawnej odpowiedzi.

Data	Miejsce przywileju / konstytucji sejmowej	Władca
E	Cerekwica-Nieszawa	4
B	Czerwińsk	2
D	Jedlnia-Kraków	2

Władcy: 1. Ludwik Węgierski, 2. Władysław Jagiełło, 3. Władysław Jagiellończyk,
4. Kazimierz Jagiellończyk, 5. Jan Olbracht, 6. Aleksander Jagiellończyk,
7. Zygmunt Stary.

Daty: A. 1374, B. 1422, C. 1423, D. 1430 i 1433, E. 1454, F. 1496, G. 1521

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 15 (6 punktów)

Obejrzyj uważnie obraz źródłowy i uzupełnij tekst:

Mikołaj Radziwiłł, zwany Czarnym (1515–1565) – kuzyn drugiej żony Zygmunta Augusta, **Barbary**, marszałek wielki **litewski**, kanclerz wielki **litewski**, wojewoda wileński. Wraz ze swoim bratem stryjecznym Mikołajem, zwanym **Rudym**, stworzył potęgę rodu Radziwiłłów na Litwie. Był głównym współpracownikiem króla Zygmunta Augusta w Wielkim Księstwie Litewskim i **przeciwnikiem** zacieśnienia związku między Koroną a Litwą.

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Uznajemy też obok odpowiedzi „litewski” także Litwy, Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Zadanie 16 (8 punktów)

Obejrzyj obrazy, uzupełnij ich tytuły i uzupełnij tabelę, wykorzystując podane poniżej opisy (wystarczy wpisać odpowiednią literę do tabeli).

1.

2.

Tytuły obrazów: **A.** „Zboże płaci”; **B.** „Zboże nie płaci”

Sytuacja gospodarcza: **C.** dekonjunktura na zboże; **D.** konjunktura na zboże

Opis obrazu: **E.** kłaniają się cudzoziemscy kupcy, którym zależy na zakupie zboża;
F. kłania się polski szlachcic, chcący sprzedać zboże

Cena: **G.** maleje; **H.** rośnie

Numer	Oryginalny tytuł obrazu	Sytuacja gospodarcza	Opis obrazu	Cena
1.	B	C	F	G
2.	A	D	E	H

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 17 (1 punkt)

Na podstawie własnej wiedzy wpisz nazwę miasta, w którym najczęściej rozgrywały się sytuacje, przedstawione na obrazach w zadaniu 16.

Miasto: **Gdańsk.**

Za poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 18 (10 punktów)

Przeczytaj uważnie tekst Juliusza Ruggieriego (papieskiego wysłannika w Polsce), a następnie korzystając z niego i z własnej wiedzy określ, które ze zdań w tabelce pod tekstem jest prawdziwe, a które fałszywe. Wstaw znak X w odpowiedniej rubryce.

Polska prowadzi handel nie tylko z sąsiadami, lecz i z odleglejszymi krajami. Całe atoli prawie handlu tego skupienie jest w Gdańsku, porcie nad Morzem Bałtyckim, należącym do króla polskiego. W miesiącu sierpniu odbywa się tu wielki jarmark od św. Dominika czternaście dni i dłużej trwający, na który zbierają się Niemcy, Francuzi, Flamandy, Anglicy, Hiszpanie, Portugalczycy [...]. Zastają w Gdańsku magazyny pełne pszenicy, żyta i innego zboża, lnu, konopi, wosku, miodu, potażu [popiołu drzewnego], drewna do budowy, solonej wołowiny, i innych drobniejszych rzeczy. Kupcy rozładowane swoje okręty na powrót ładują, co odbywa w pierwszych ośmiu dniach jarmarku, a w ostatnich ośmiu i przez cały rok przybywają do tego miasta nie tylko kupcy krajowi, ale wiele innych osób dla opatrzenia swych sklepów lub domów w wino, sukna, korzenie i inne potrzebne rzeczy. Zboże zaś i inne płody zbywające od potrzeb krajowych spławiają Polacy do Gdańska na wiosnę i sprzedają hurtem kupcom gdańskim, którzy składają je w swych magazynach na następny jarmark, a że oni tylko sami mogą prowadzić ten handel, są niezmiernie bogaci i nie masz miasta, z którego by król Polski mógł mieć więcej pieniędzy.

Kraków także znaczny prowadzi handel z Niemcami, Węgrami i Włochami. Z Niemiec sprowadzają płótno, sukno i wiele innych towarów, z Węgier wino, które Polakom smakuje więcej niż inne, z Włoch małmazje [słodkie wina], oliwę, cytryny i inne podobne płody, ale najwięcej lamy [drogie materiały] i inne jedwabne materie będące w powszechnym między szlachtą użyciu i którym Polacy dają nad innymi pierwszeństwo. Ale Polska nie wyprowadza z tej strony za granicę nic więcej tylko srebro, skóry i trochę bydła.

	Zdanie	Prawda	Fałsz
1.	Gdańsk był najważniejszym centrum polskiego eksportu.	x	
2.	Odzyskanie Gdańska w wojnie trzynastoletniej otworzyło Polsce drogę do wzbogacenia się.	x	
3.	Rzeczpospolita sprzedawała za granicę w większości produkty rolne i leśne.	x	
4.	Handel morski nie miał dla Rzeczypospolitej znaczenia.		x
5.	Gdańszczanie byli biedni, bo rujnowały ich podatki.		x
6.	Płody rolne docierały do Gdańska głównie drogą wodną (były do niego spławiane).	x	
7.	Kraków jako ośrodek handlowy był bez znaczenia.		x
8.	Wina węgierskie były uważane przez Polaków za najsmaczniejsze.	x	
9.	Szlachta polska często używała drogich materiałów na swoje stroje.	x	
10.	Gdańsk prowadził handel głównie z Węgrami i Włochami.		x

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 19 (5 punktów)

Zidentyfikuj postacie przedstawione na ilustracji, podaj ich imię i liczebnik porządkowy. We właściwe miejsce wpisz jakie skutki miała ich śmierć w latach 1522-1526.

1. (zmarł 1526) **Janusz III**
2. (zmarł 1524) **Stanisław**
3. (zmarła 1522) **Anna**

Skutkiem śmierci tych książąt była inkorporacja **Mazowsza** (wpisz nazwę ziemi) do Polski w roku **1526**.

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 20 (4 punkty)

Dopasuj definicję do nazwy grupy szlachty, wpisując literę w odpowiednie miejsce w tabeli.

Nazwa grupy	Rozwiązanie
magnateria	C
szlachta średnia	B
szlachta zagrodowa	D
gołota	A

A. Nie posiadała ziemi, źródłem utrzymania była służba na dworach lub w wojsku.

B. Posiadała jedną lub kilka wsi, często zajmowała lokalne urzędy.

C. Była najbogatszą grupą, posiadała kilkadziesiąt a czasem kilkaset wsi, wielu posiadało prywatne armie i imponujące pałace, bywali senatorami, sprawowali najwyższe urzędy.

D. Posiadała ziemię, ale bez chłopów, uprawiała ją sama, często mieszkała w zaściankach.

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 21 (1 punkt)

Podkreśl osobę, dowodzącą III powstaniem śląskim.

a) Józef Chłopicki

b) Józef Piłsudski

c) Karol Marcinkowski

d) Mieczysław Halka-Ledóchowski

e) Wojciech Korfanty

Za poprawne podkreślenie 1 punkt.

Zadanie 22 (3 punkty)

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej postanowił poprosić o zbadanie zbrodni Międzynarodowy Czerwony Krzyż. Wówczas Stalin w absurdalny sposób oskarżył Polaków o współpracę z nazistami i 25 kwietnia 1943 r. zerwał stosunki dyplomatyczne między państwami. Napisz, o jakiej zbrodni mowa, podając jej miejsce, datę roczną i sprawcę.

A. miejsce: **Katyń**

B. data: **1940 r.**

C. sprawca (nazwa państwa odpowiedzialnego za zbrodnię) **ZSRR** (także ZSRS lub pełna nazwa Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich).

Za każde poprawne uzupełnienie 1 punkt.

Zadanie 23 (1 punkt)

Podaj roczną datę obrad Okrągłego Stołu w Polsce.

Data: **1989 r.**

Za poprawne uzupełnienie 1 punkt.